

ISPITNI
CENTAR

DRŽAVNO
TAKMICENJE

► **INFORMATOR** ...
ISTORIJA

ZASTO ISTORIJA?

Istorija je predmet koji svojim sadržajima, u pogledu obrazovanja, pruža učenicima mogućnost da se upoznaju sa svim značajnijim društvenim fenomenima i procesima koji su suštinski uticali na razvitak civilizacije. A razumijevanje prošlosti i evolucije ljudskog društva omogućava lakše i dublje poimanje savremenih procesa i događaja.

U vaspitnom pogledu istorija ima veoma značajnu ulogu u formiranju nacionalnog identiteta i razvoju ličnosti, kao i u razumijevanju drugih naroda i vjerskih zajednica bez predrasuda, čime doprinosi izgradnji društva na demokratskim principima.

Jedan od najboljih načina za dostizanje potpunijeg poznavanja i razumijevanja istorije je takmičenje u poznavanju istorijskih događaja i procesa od praistorije do današnjih dana. Zdrava konkurencija, u duhu saradnje i tolerancije, predstavlja izuzetan podsticaj za ulaganja truda i postizanje najboljih rezultata.

Ciljevi takmičenja iz istorije su brojni:

- ▶ stimulisanje intelektualne radoznalosti učenika na polju istorije,
- ▶ podsticanje korišćenja literature,
- ▶ identifikovanje i davanje priznanja nadarenim učenicima,
- ▶ popularizacija naučnih znanja iz istorije i naučnog pristupa u tumačenju istorijskih procesa i fenomena,
- ▶ razmjena ideja i znanja između naučnih radnika, nastavnika i učenika,
- ▶ stimulisanje nastavnika za poboljšavanje svog pedagoškog rada.

Takmičenje iz istorije je, takođe, jedan od značajnih pokazatelja školama kakva je njihova situacija u odnosu na ostale škole: da li prednjače ili drže korak ili, eventualno, treba da ulože dodatne napore kako bi omogućili svojim učenicima da budu konkurentni u daljim nivoima školovanja.

ORGANIZACIJA TAKMIČENJA

Dozvoljeni pribor za rad: grafitna olovka, gumica, plava ili crna hemijska olovka. Grafitna olovka se može koristiti u toku rada, ali konačan odgovor mora biti napisan hemijskom olovkom.

Nije dozvoljena upotreba: korektora, piši-briši hemijske olovke, mobilnog telefona i ostalih pomoćnih sredstava.

VAŽNO: Detaljnije procedure i pravila takmičenja opisani su u STRUČNOM UPUTSTVU ZA DRŽAVNO TAKMIČENJE UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

OSNOVNA ŠKOLA

Državno takmičenje iz istorije za osnovne škole se organizuje za učenike IX razreda, ali se mogu prijaviti i nadareni učenici nižih razreda.

Predviđeno vrijeme za izradu testa je **90 minuta**.

Učenici rješavaju postavljene zadatke iz sljedećih oblasti:

- 1. Uvod u istoriju:** Pojam i predmet proučavanja istorije; Podjela i značaj istorijskih izvora; Vremenska periodizacija istorije; Računanje vremena i reforme kalendara.
- 2. Praistorija:** Periodizacija praistorije; Metalno doba; Svakodnevni život ljudi u praistoriji i u metalnom dobu; Najznačajnija arheološka nalazišta iz praistorije.
- 3. Stari istok:** Postanak i razvoj država Starog istoka: Mesopotamija, Egipat, Indija, Kina, Fenikija, Palestina; Kulturni razvoj država Starog istoka; Religija država Starog istoka.
- 4. Antička Grčka: Nastanak i razvoj grčkih polisa Sparte i Atine; Grčko-persijski ratovi; Peloponeski rat; Nastanak i razvoj Makedonije; Osvajanja Aleksandra Makedonskog; Grčka i helenistička kultura i umjetnost; Religija i mitovi naroda grčkih država.**
- 5. Antički Rim: Osnivanje Rima; Uspon i osvajački ratovi Starog Rima;** Rimsko društvo, kultura i

- umjetnost; Religija Starog Rima; Slabljenje, podjela i pad Zapadnog rimskog carstva; Područje Crne Gore u rimskoj državi; Ilirska država i društvo uoči rimskog osvajanja.
6. **Rani srednji vijek:** Velika seoba naroda; Feudalno društvo; Vizantija; Franačka država; Pojava i razvoj hrišćanstva; Pojava i razvoj islama; Arabljanska država; Kultura u ranom srednjem vijeku.
 7. **Dolazak predaka Crnogoraca i Južnih Slovena na Balkan:** Seobe Slovena na Balkan; Postanak i razvoj prvih država Južnih Slovena: Duklja, Zeta u doba Vojislavljevića, Karantanija, Hrvatska, Raška (Srbija), Makedonski Sloveni, Zeta u državi Nemanjića; Širenje hrišćanstva kod Južnih Slovena; Razvoj kulture kod Južnih Slovena.
 8. **Evropa u razvijenom i poznom srednjem vijeku** (XII-XV vijek): Razvoj feudalnog društva; Trgovina, gradovi i život u njima; Krstaški ratovi; Razvoj velikih evropskih monarhija; Vizantija; Razvoj kulture i umjetnosti; Uloga i društveni uticaj Rimokatoličke crkve i Carigradske patrijaršije; Humanizam i rana renesansa; Početak procesa velikih geografska otkrića.
 9. **Zeta/Crna Gora od sredine XIV do kraja XVII vijeka:** Zeta/Crna Gora u doba dinastija Balšića i Crnojevića; Kulturne i privredne prilike u Zeti/Crnoj Gori; Crnojevića štamparija; Dubrovačka republika; Srbija; Hrvatska; Bosna; Albanci u srednjem vijeku; Osmansko (Tursko) carstvo i osvajanja na Balkanu; Mletačka republika.
 10. **Evropa u XVI i XVII vijeku:** Humanizam i renesansa; Naučna i tehnička otkrića; Velika geografska otkrića i njihov značaj za uspon Evrope; Reformacija i vjerski ratovi; Razvoj i uspon Osmanskog (Turskog) carstva; Mletačka republika; Dubrovačka republika.
 11. **Crna Gora od 1497. do 1851. godine:** Crna Gora u XVI i XVII vijeku; Crna Gora od 1697. do 1773. godine; Karakter dinastičke vlasti Petrovića-Njegoša; Jačanje državnih institucija za vrijeme vlasti Petra I i Petra II Petrovića-Njegoša; Književni rad mitropolita Petra II; Politički odnosi Crne Gore sa velikim silama: Habsburška monarhija, Osmansko (Tursko) carstvo, Rusija.
 12. **Svijet od kraja XVIII do početka XX vijeka:** Razvoj apsolutističkih i ustavnih monarhija; Prosvjetiteljstvo i prosvijećeni apsolutizam; Ratovi i revolucije u Americi i Evropi u XVIII i XIX vijeku; Napoleonovi ratovi i Bečki konres; Prva i druga industrijska revolucija i njihov značaj; Kolonijalizam i imperijalizam velikih sila; Balkanski narodi i društva u Osmanskom (Turskom) i Habsburškom carstvu; Borba za nacionalno oslobođenje balkanskih naroda; Balkanske države krajem XIX i početkom XX vijeka.
 13. **Crna Gora od 1851. do 1914. godine:** Crna Gora od 1851. do 1876. godine; Spoljna politika Crne Gore i odnosi sa velikim silama od 1851. do 1876. godine; Crnogorska država i društvo (1851-1876); Crnogorska država od 1876. do 1905. godine; Crnogorsko-osmanski (turski) rat 1876-1878. godine;

Berlinski konges 1878; Spoljna politika Crne Gore od Berlinskog kongresa do 1905. godine; Političke i društvene reforme u Crnoj Gori od 1878. do 1905. godine; Vjerske prilike u Crnoj Gori; Donošenje Ustava 1905. godine i odlike parlamentarnog života do 1914. godine; Društveno-ekonomski i kulturni razvoj Crne Gore do 1914. godine; Odnos crnogorske države prema vjerskim zajednicama početkom XX vijeka; Učešće Crne Gore u balkanskim ratovima 1912-1913. godine; Vojne operacije Crne Gore i teritorijalne promjene nakon balkanskih ratova.

- 14. Svijet od početka Prvog do početka Drugog svjetskog rata:** Prvi svjetski rat; Uzroci i povod za početak rata, vojne operacije i glavni frontovi; Revolucija u Rusiji 1917. godine i njene posljedice; Kraj i posljedice Prvog svjetskog rata; Države građanske demokratije (Francuska, V. Britanija, SAD) do 1929. godine; Velika ekonomska kriza 1929-1933. godine i njene posljedice; Pojava i razvoj diktatura između dva svjetska rata; Kina između dva svjetska rata; Kolonijalna politika velikih sila i stanje u kolonijama; Razvoj socijalizma i njegove karakteristike u SSSR-u; Pojava i uspon fašizma i nacizma; Militarizam u Japanu.
- 15. Crna Gora i jugoslovenske zemlje od početka Prvog do početka Drugog svjetskog rata:** Crna Gora u Prvom svjetskom ratu; Ratne operacije crnogorske vojske, austrougarska okupacija i komitski pokret; Kralj Nikola I i vlada u izbjeglištvu; Oslobođenje Crne Gore i gubici u Prvom svjetskom ratu; Srbija u Prvom svjetskom ratu; Ratne operacije i Solunski front; Okupacija i slobodjenje Srbije; Gubici Srbije u Prvom svjetskom ratu; Podgoriška skupština; Formiranje Kraljevine SHS i gubitak nezavisnosti Crne Gore; Kraljevina SHS do 1929. godine; Političke i ekonomske prilike u Kraljevini SHS; Nacionalno pitanje u Kraljevini SHS; Kraljevina Jugoslavija od 1929. do 1941. godine; Političke prilike u državi, diktatura i donošenje Ustava; Ekonomske prilike u državi; Kulturno-prosvjetni razvoj Kraljevine Jugoslavije do 1941. godine; Položaj Crne Gore u jugoslovenskoj državi od 1918. godine do 1941. godine; Crna Gora i administrativno-teritorijalne promjene 1922. i 1929. godine; Socijalno-ekonomske prilike u Crnoj Gori od 1918. do 1941. godine; Kulturno-prosvjetni razvoj Crne Gore u jugoslovenskoj državi; Crkva i vjerske zajednice u Crnoj Gori 1918-1941. godine; Političke stranke i parlamentarni život u Crnoj Gori 1918-1941. godine.
- 16. Drugi svjetski rat i savremeni svijet:** Početak Drugog svjetskog rata; Stvaranje ratnih koalicija; Ratne operacije 1939-1940. godine; Ratne operacije 1941. godine: rat u Sjevernoj Africi, rat na Balkanu, ulazak SSSR i SAD u rat; Ratne operacije u Evropi i u svijetu 1942-1945. godine; Pokreti otpora u okupiranim državama; Holokaust i koncentracioni logori; Kraj rata i posljedice ratnih razaranja; Mirovni ugovori i teritorijalne promjene; Stvaranje OUN-a; Početak Hladnog rata i

blokovska podjela svijeta; Pokret nesvrstanih; Dekolonizacija i neokolonijalizam; Urušavanje socijalizma u Centralnoj i Istočnoj Evropi; Ekonomske i vojne Integracije u Evropi nakon sloma socijalizma; Globalizam.

- 17. Crna Gora i Jugoslavija u Drugom svjetskom ratu:** Martovski događaji u Kraljevini Jugoslaviji 1941. godine; Napad na Kraljevinu Jugoslaviju 1941. godine i kapitulacija; Okupacija i rasparčavanje jugoslovenske teritorije; Kolaboracija i kvislinški režimi; NDH-a i genocid; Oružani ustanci u okupiranoj državi; ustanak 13. jula; Građanski rat u okupiranoj Jugoslaviji; Lijeve greške u građanskom ratu; Velike bitke NOR-a u okupiranoj Jugoslaviji: Kozara, Neretva, Sutjeska; Završne operacije za oslobođenje zemlje, Sremski front; Organizovanje revolucionarne vlasti na oslobođenim teritorijama; Borba za međunarodno priznanje revolucionarne smjene vlasti; Doprinos Crne Gore i Jugoslavije u pobjedi nad fašizmom.
- 18. Crna Gora u Jugoslaviji i obnova nezavisnosti Crne Gore:** Proglašenje socijalističke Jugoslavije i donošenje prvog socijalističkog Ustava; Obnova zemlje i ekonomski razvoj socijalističke Jugoslavije; Agrarna reforma, kolonizacija, kolektivizacija; Razvoj jednopartijskog sistema; Sukob Jugoslavije sa Informbiroom i SSSR-om; Jugoslavija i politika nesvrstavanja; Samoupravljanje; Ekonomski, društveni i kulturni razvoj socijalističke Jugoslavije i Crne Gore; Položaj nacionalnih manjina u Jugoslaviji; Kriza jugoslovenskog društva, sukobi i raspad socijalističke Jugoslavije; Stvaranje novih država na tlu bivše Jugoslavije i obnova nezavisnosti Crne Gore.

LITERATURA:

1. D. Đokić, R. Popović, *Istorija za šesti razred osnovne škole*, Podgorica 2015.
2. R. Popović, D. Miranović, *Istorija za sedmi razred osnovne škole*, Podgorica 2021.
3. Ž. M. Andrijašević, S. Šabotić, D. Papović, S. Drobnjak, *Istorija za osmi razred osnovne škole*, Podgorica 2018.
4. S. Burzanović, J. Đorđević, *Istorija za deveti razred osnovne škole*, Podgorica 2018.
5. V. A. Avdijev, *Istorija starog istoka*, Beograd 1948.
6. A. D. Udaljcov, E. A. Kosminski, O. L. Vanštajn, *Istorija srednjeg veka*, Beograd 1960.
7. S. Fraj, *Ilustrovana istorija sveta*, dopunjeno izdanje, Novi Sad, 2005.
8. Ž. Andrijašević, Š. Rastoder, *Istorija Crne Gore*, Podgorica 2005.
9. D. R. Živojinović, *Uspon Evrope (1450-1789)*, Beograd 1995.

10. *Enciklopedija Britanika*, knj. 1-10, sažeto izdanje, Beograd 2005.
11. Č. Popov, *Od Versaja do Danciga*, Beograd 1976.
12. L. Dodoli, M. Maradej, *Svet posle Drugog svetskog rata*, knj. I-II, dopunio i priredio R. Rajović, Beograd 1975.

SREDNJA ŠKOLA

Državno takmičenje iz istorije za **SREDNJE ŠKOLE** se organizuje u dvije kategorije.

Prva kategorija: takmiče se učenici prvog i drugog razreda srednjih škola. Predviđeno je **90 minuta** za izradu testa.

Druga kategorija: takmiče se učenici trećeg i četvrtog razreda srednje škole. Predviđeno je **90 minuta** za izradu testa.

PRVA KATEGORIJA

Učenici rješavaju postavljene zadatke iz sljedećih oblasti:

1. **Uvod u istoriju:** Pojam i predmet istorije, Pojam i predmet kulture i civilizacije; Računanje vremena, periodizacija, pomoćne istorijske nauke.
2. **Praistorija:** Periodizacija praistorije; Svakodnevni život ljudi u praistoriji; Društvena organizacija; Kultura i umjetnost; Iliri.
3. **Stari istok:** Mesopotamija, Egipat, Indija, Kina, Fenikija, Palestina, Krit, Maje, Acteci, Inke.
4. **Antička Grčka:** Mikena; Krit; Polisi stare Grčke; Helenističko doba.
5. **Antički Rim:** Osnivanje Rima, Osvajanja i uspon Rimske države; Civilizacije zapadnog Sredozemlja; Rimsko društvo, kultura i umjetnost; Područje Crne Gore u Rimskoj državi:

- 6. Rani i razvijeni srednji vijek:** Feudalno društvo; Seobe naroda; Vizantija; Franačka; Sveto Rimsko Carstvo; Hrišćanska crkva; Hrišćanska kultura i umjetnost; Pojava islama i arabljanska osvajanja; Islamska kultura i umjetnost;
- 7. Dolazak predaka Crnogoraca i Južnih Slovena na Balkan:** Sloveni i seobe na Balkan; Prve države Južnih Slovena; Duklja; Zeta u doba Vojislavljevića;
- 8. Evropa u poznom srednjem vijeku (XII-XV v):** Karakteristike feudalizma; Trgovina, gradovi i život u njima; Krstaški ratovi; Vizantija; Ostale evropske državice; Preteče humanizma i renesanse;
- 9. Zeta/Crna Gora od sredine XIV do kraja XVII vijeka:** Zeta/Crna Gora u doba dinastija Balšića i Crnojevića; Kulturne prilike; Dubrovačka republika, Zeta, Srbija, Bosna, Albanci; Pojava Turaka na Balkanu.

LITERATURA:

1. Istorija za prvi razred gimnazije, Podgorica 2007.
2. Istorija za drugi razred gimnazije, Podgorica 2008.
3. V. A. Avdijev, Istorija starog istoka, Beograd 1948.
4. A. D. Udaljcov, E. A. Kosminski, O. L. Vanštajn, Istorija srednjeg veka, Beograd 1960.
5. S. Peinter, Istorija srednjeg veka (284-1500), Beograd 1997:

DRUGA KATEGORIJA

Učenici rješavaju postavljene zadatke iz sljedećih oblasti:

- 1. Novi vijek:** Velika geografska otkrića; Humanizam i renesansa; Reformacija; Društveno ekonomske i političke prilike u Evropi; Velike države Evrope: Francuska, Engleska, Španija, Portugalija, Rusija, Habsburška monarhija, Holandija, Rusija, Turska; Epoha prosvjedenosti; Ratovi i revolucije u Holandiji i Engleskoj; Nauka i tehnika;
- 2. Crna Gora od 1697. do 1851:** Dinastija Petrovića od vladike Danila do knjaza Danila; Proces stvaranja države; Kulturni i prosvjetni rad; Zakonici; Crna Gora i velike sile na Balkanu;

- 3. Svijet od kraja XVIII do početka XX vijeka:** Pojam modernih građanskih država; Industrijske revolucije; Ratovi i revolucije 1789-1815; Američki rat za nezavisnost; Francuska buržoaska revolucija; Kolonijalna osvajanja i imperijalizam; Balkan i velike sile do 1914; Revolucije 1830. i 1848; Istočno pitanje u XIX v; Međunarodne krize od 1878. do 1914; Velike sile Evrope i svijeta: Engleska, Francuska, Njemačka, Rusija, Habsburška monarhija; Turska; SAD; Kultura i umjetnost u Evropi i svijetu;
- 4. Svijet od početka Prvog svjetskog rata do početka Drugog svjetskog rata:** Društveno-ekonomski i politički odnosi u Evropi početkom XX v; Uzroci izbijanja Prvog svjetskog rata; Frontovi i bitke Prvog svjetskog rata; Revolucija u Rusiji; Versajski mirovni ugovor; Posljedice Prvog svjetskog rata; Srbija i Crna Gora u Prvom svjetkom ratu;
- 5. Crna Gora i jugoslovenske zemlje od početka Prvog svjetskog rata do početka Drugog svjetskog rata:** Crna Gora i Srbija u Prvom svjetkom ratu; Jugoslovenska ideja u Prvom svjetskom ratu; Stvaranje Kraljevine SHS; Komitski pokret i Božićna pobuna u Crnoj Gori; Pitanje i položaj Crkve u Crnoj Gori;
- 6. Drugi svjetski rat i savremeni svijet:** Društveno-političke prilike u Evropi između dva svjetska rata; Fašizam, nacizam, komunizam, države liberalne demokratije; V. Britanija i Francuska u versajskom političkom sistemu; Međunarodne političke i vojne krize; Politika SAD i Japana na Pacifiku i prema Kini; Frontovi u Drugom svjetskom ratu; Konferencije velikih sila; Stvaranje OUN-a; Svijet u Hladnom ratu; Političke i vojne krize; Trka u naoružanju; Razvoj kulture i nauke; Kraj hladnog rata; Evropske integracije; Globalizacija kao fenomen;
- 7. Crna Gora i Jugoslavija u Drugom svjetskom ratu:** Početak rata; Ustanak i borbe protiv okupatora; Građanski rat u Jugoslaviji; Stvaranje socijalističke Jugoslavije i položaj Crne Gore;
- 8. Crna Gora u Jugoslaviji i obnova nezavisnosti Crne Gore:** Društveno-ekonomski razvoj Crne Gore u socijalističkoj Jugoslaviji; Privreda, nauka, kultura; Raspad SFRJ i položaj Crne Gore do 2006; Crna Gora kao nezavisna država

LITERATURA:

1. Istorija za treći razred gimnazije, Podgorica 2009.
2. Istorija za četvrti razred gimnazije, Podgorica 2010.
3. Ž. Andrijašević, Š. Rastoder, Istorija Crne Gore, Podgorica 2005.
4. D. R. Živojinović, Uspon Evrope (1450-1789), Beograd 1995.
5. Č. Popov, Građanska Evropa 1770-1871, I-II, Novi Sad 1989.
6. Č. Popov, Građanska Evropa (1770-1870). Društvena i politička istorija Evrope 1871-1914), Novi Sad 2010.
7. A. Mitrović, Vreme netrpeljivih, Beograd 1974;
8. P. Tomac, Prvi svetski rat, Beograd 1973;
9. Č. Popov, Od Versaja do Danciga, Beograd 1976.
10. V. Alink, N. Anić, P.A. Audeman, J. Bank, Drugi svetski rat, I-III, Beograd 1980.
11. V. Laker, Istorija Evrope 1945-1992, Beograd 1999.
12. B. Petranović, Istorija Jugoslavije 1918-1988, I-III, Beograd 1988.

▶▶▶ www.iccg.co.me

Handwritten mathematical equations on a circular background:

- $$\det |(E^{(0)} - E) \delta_{ij} + V_{ij}| = 0, \quad i, j = 1, 2$$
- $$\Psi^{(1)} = \sum_{l \neq 1, 2} \alpha_l \Psi_l^{(0)}$$
- $$\sum_l |\alpha_l|^2 = 1$$
- $$V_{12} \frac{1}{E^{(1)} - H_2} \rightarrow V_{12} \frac{1}{E^{(1)} - E_2} \rightarrow \frac{1}{2\pi} \frac{\Gamma_2}{(E^{(1)} - E_2)^2 + \frac{1}{4}\Gamma_2^2}$$
- $$V_{12} \frac{1}{E^{(1)} - H_2} \rightarrow V_{12} \frac{1}{E^{(1)} - E_2} = \frac{V_{12} \frac{1}{E^{(1)} - E_2}}{E^{(1)} - E_2} \times \frac{1}{\Gamma_2}$$